

Universitat Catalana

Revista Mensual d'Educació Nacional

ORGUE DE LES ENTITATS ESCOLARS I DOCENTS CATALANES

ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS

DISCURS DEL SENYOR PRESIDENT ¹

(Acabament)

Per això ls nostres professors han mirat de despertar la curiositat emperesida de les intel·ligències avesades a l'ensopiment dels centres educatius espanyols; i el catedratic de Dret Civil català procurava esperonar a sos alumnes pera que escorcollessin tot lo que hi ha amagat en el dret que ha viscut en la terra i que ha deixat vestigis tant notables de la seva fortalesa; i el catedratic d'Historia de Catalunya ha acompanyat a sos deixebles als arxius on se guarden els records de l'epopeia feta pel poble català mentres ha sigut senyor d'ell mateix, i els ha ensenyat les despulles dels monuments de la terra, que, després de compreses, parlen millor que res més a les intel·ligències que han sabut llegir el seu llenguatge.

Aquesta es la tasca que esperem que serà la primera que s'consequirà amb els nostres esforços.

Deia l professor de Literatura Catalana, en les conferències que féu com a prolec de l'ensenyança d'enguany, que pera fer l'història literaria del nostre poble calia fer un treball previ que ha d'esser l'obra de moltíssims col·laboradors, com es la formació d'un inventari detallat de tots els escriptors que en un o altre sentit han portat alguna cosa a la manifestació del pensament català, i de totes les obres que han produït. Jo no dubto que ell treurà l planter d'escorcolladors que han de fer aquest inventari i que amb els seus estudis han d'exprémer l'esperit d'a-

quelles obres que, com es el de la nostra raça, ens ha d'ajudar a conèixer els elements que hem de conreuar pera respondre al temperament nostre, i fins lo que hem de corregir i millorar pera fer cara a les evolucions progressives que demanin els nous temps.

I lo que deia de la Literatura Catalana l Dr. Rubió i Lluch, s'ha de dir també de totes les ciències i de totes les arts.

No solament en els manuals dels notaris de tots els sigles i en els trasllats dels plets i causes de tota Catalunya, sinó fins en els llibres dels arxius parroquials i en els documents desats en els armaris i calaixeres de totes les cases, sobre tot de les terratinents catalanes, hi ha amagats els secrets del nostre dret, d'aqueix dret incomparable que l poble s'es anat donant an ell mateix, segons les necessitats de cada epoca. El sentit de moltes de nostres institucions jurídiques, les necessitats a que responien i a que volien posar remei, l'estat social que atravessava la terra quan naixien i quan evolucionaven, el significat mateix de moltes paraules que formen part de la tècnica del dret, jeuen oblidats, esperant qui anirà a cercar en aquests testimonis vivents d'epoques passades l'íntima satisfacció de fer descobriments que poden esser fonament de l'avenç de la ciència jurídica catalana. Allí hi ha d'haver el secret de la substància del dret català, hi ha d'haver l'amagatall aon se tanca la seva història interna, a la qual, per temptador que sia escriure-la, ningú ha gosat posar-hi la mà fins ara. Els alumnes de Dret Civil català, que sortiran de l'ensenyança ensinistrats pera fer treball d'investigació pròpia,

1) Vegi-s el número anterior.

portaran els elements necessaris pera aquesta tasca, que tant profitosa ha d'esser pera ls avenços del pervindre.

De l'història sembla haver-se fet molt, i es molt més lo que falta fer encara. Quina riquesa no hi ha a descobrir en cartes familiars, memòries íntimes, datos solts, dietaris de corporacions, gremis i confraries, que han desenterrat cuidadosament totes les nacions que van endavant en la civilització, cercant-hi el secret de la seva vida, i quina feinada en sa publicació, sa ordenació, sa reconstitució cronològica, i en la seva crítica després, i en l'aprofitament de les seves ensenyances pera vulgarisar am narracions literàries i populars el coneixement de lo que fou i de lo que es i de lo que ha d'esser l'ànima catalana. Als alumnes de la nostra catedra ja sels va posar la sal a la boca l'any passat, i confiem que no han d'esser tardanes les primeres cullites que ns donguin.

I aixís en tot. La manera com vivia l'indústria catalana abans de la revolució econòmica que l'ha transformada per tot arreu, la formació de la que ns ha donat força i empena en el darrer segle, els mals soferts, els perills de que s'es escapat, les errades fetes i la manera d'esmenar-les que aquest estudi pot ensenyar, són altres tants datos que solament poden descobrir els que hagin sigut aprenents d'una escola que ensenyi a fer els estudis en la vida que viu l'indústria dins de sa combinació forçada dels elements de treball, primeres matèries i utilitatge, fugint d'economies teòriques que s'accontenten am definicions entercadades, que no porten remei a res.

Les ciències mateixes, que semblen de caràcter més universal, com per exemple la geologia, la geografia, i altres semblants, han de tenir la mirada fixa a objectes concrets, que puguin donar lloc a nous aprofitaments, que seran més fàcils després de conèixer tots els elements de la terra; i, pera que aixís sia, es menester que no s'aconguin aquelles ciències solament per les lliçons apreses en els llibres o de boca dels mestres, sinó per l'estudi directe fet sobre la cosa estudiada, portant-hi cada hu lo que haja pogut observar am sa mirada, ensinistrada per una ensenyança escaiguda.

Les ciències físiques i químiques, que am son avenç han fet donar una girada al

món, no tenen cap eficàcia pel sol poder de les fórmules, sinó que demanen una pràctica constant, en que cada adepte sia un observador que cerqui en el treball les combinacions feliçes que no donen per elles soles les induccions ni les deduccions de les teories apreses.

En l'història de les arts de Catalunya — diuen els mestres en aquesta matèria — hi ha gravat el geni d'un poble; i en les diferents transformacions que prenen les manifestacions artístiques s'hi veu més que enlloc l'evolució constant de Catalunya en el camí del progrés; i estudiant-les s'endevina la solució de qüestions històriques que són una incògnita pels que s'limiten a estudiar-la en els documents escrits, al mateix temps que s'troben els elements més propis del nostre caràcter, sobre ls quals s'han de fundar els nous progressos pera que sien solits i responguin a les qualitats de la nostra raça.

A tots aquests camins voldriem portar les energies de la nostra Institució, i no desconfiem de portar-les-hi, am l'ajuda de tot hom. Volem despertar les iniciatives individuals de la generació que arriba, perquè totes plegades facin donar una passa de gegant a la cultura catalana de l'única manera que això pot esser fet, o sia cercant amb el desplegament d'aquestes iniciatives individuals el caràcter específic que li convé tenir a la civilització catalana.

Ja són lluny els temps en que s'predicava com a fórmula d'avenç la major uniformitat possible en totes les coses. Han caigut els somnis d'una monarquia universal que s'forjaren molts estadistes davant dels engrandiments successius d'alguns pobles, i ha passat també la moda de les concepcions polítiques filosòfiques que volien esser aplicables a totes les societats. L'avenç del món s'ha fet en tots els ordres per medi de la diferenciació, i fins a la diferenciació acuden avui els que afalaguen l'idea d'una germanor ample que abracci a molts pobles i pugui arribar a estendre-s a tota l'humanitat.

I la diferenciació en res es més necessària que en els dominis de la ciència i, per lo tant, de l'ensenyança. Solament per ella se poden posar a contribució tots els temperaments pels avenços que aquella sempre demana, i en sa conseqüència solament per

ella s poden despertar totes les capacitats de cada poble i de cada individu i l'immensa varietat de les facultats humanes poden donar l'infinita varietat dels seus fruits. Veus-aquí per què nosaltres volem que en les ensenyances dels «Estudis Universitaris Catalans» se cerqui sobre tot el desvetllament de totes les iniciatives individuals que enclou aquesta diferenciació.

Ademés, aquesta diferenciació que ha d'esser lema del nostre treball, i per la qual ha de trobar-se l'individualitat apropiada al nostre poble, respon en nosaltres a una convicció fonda de lo que avui demanen les circumstàncies que passa.

Estem en una epoca de restauració completa de tot lo que teniem desconegut i de lo que sens havia arrebassat. L'impuls per aquest camí es un fet que s palpa, i es irresistible. Es en va que sen vulgui prescindir, i es en va que s vulgui combatre. La corrent es més forta que la voluntat de l'home, com ho són sempre ls moviments de les societats quan han emprès un camí dret cap a un objectiu conegut. Els que n prescindeixen són arrastrats per la corrent; els mateixos que volen combatre-la, inconscientment hi ajuden.

A la restauració catalana hi ha contribuït un exèrcit infinit de combatents i n'hi havia molts que no se n'adonaven, molts que no ho volien, i a molts els sabia greu, pot-ser, si ho arribessin a sospitar.

El que ha plantat una indústria nova; els que han juntat interessos comuns pera cercar aventatges en la defensa dels mateixos; els que han sostingut una ensenyança tècnica, la majoria treballant dins de les seves ocupacions personals sense altre pensament que l del propi profit; fins els que am campanyes d'oposició violenta han provocat un major entusiasme, tots han contribuït an aquest desvetllament d'opinió, que es la primera manifestació del reviscolament d'un poble.

Però si les forces escaduceres, quan són juntades solament per la corrent que les arrastra, no més augmenten la potencia pel major volum de la massa; quan són conscientment dirigides pel propi camí, la multipliquen d'una manera incomparable.

Per això es una feina necessaria la feina de fer conscient la societat catalana respecte

al destí que ha de seguir en la vida, i als medis de que s'ha de valdre pera realitzar-lo. Per això aquella diferenciació de que us parlava ha d'inspirar les nostres ensenyances, pera que elles donguin com a resultat un estat d'esperit que respongui a lo que demana l nostre temperament.

No li falta a Catalunya una civilització conseguida am l'esforç de tot el poble, i el poble, a l'engendrar-la, li donà un esperit a sa imatge i semblança, fill de sa propria naturalesa i nascut de ses qualitats i fins dels seus defectes; no es orfana aquesta civilització catalana de mestres en tots els ordres, que sapigueren encarnar aquell esperit segons lo que demanava cada epoca. I aqueixa civilització, com a producte natural de la nostra manera d'esser, fou prou poderosa pera donar caracter distintiu al nostre poble, i prou feconda pera influir en altres pobles i portar-los els elements que ls calien pera que s formessin les seves civilitzacions segons lo que demanava l seu caracter.

Dins de la Societat catalana hi ha també avui prou llevat pera fer una civilització ben nostra, i aquesta civilització es la que ha de conseguir-se desvetllant totes les iniciatives característiques del nostre esperit.

Us diré en això lo mateix que en aquest mateix lloc sentíreu l'any passat del que era president dels «Estudis Universitaris Catalans», extenent-ho de l'individu a tot el poble.

Ell us recordava la síntesi d'un llibre d'en Desmolin, que causà a França sensació extraordinària, fent veure com la superioritat del ciutadà britànic se devia sobre tot al sistema d'educació que procura despertar les iniciatives individuals i el valer personal de cada hù, de manera que l'home s valgui an ell mateix en totes les circumstàncies de la vida, sense esperar que li haja de venir tot del patrimoni dels seus pares, ni de la protecció de l'Estat.

Es sorprenent el quadro de veritat que salta de les pàgines d'aquell llibre quan pinta als pobles quals individus tot ho esperen dels auxilis artificials vinguts sobre tot de l'Estat, que s corsequen dins d'un funcionarisme que ls afoga, perquè mata en l'home tot pensament que no sia el de cercar per tots els medis un lloc en l'administració pública, en qualsevol dels seus multiplicats

rams; i els pobles en que ls individus han après a valer-se d'ells mateixos, que, sentint-se forts, am consciència del seu valer, se desentenien d'una dependència que ls sembla vergonyosa, i treballen en les feines que són veritablement productores de riquesa i que empenyen al món pel camí del progrés.

Viuen aquells una vida d'empobriment i miseria, perquè s'han incapaços de crear riquesa, i tot el procés de la seva vida econòmica s'atura en la feina de regular una distribució artificial dels escassos productes d'una naturalesa i d'una indústria mig abandonades; i els altres guanyen i prosperen perquè treuen la seva vida d'aquells mateixos que descuiden les seves fonts de producció.

I les unes societats i les altres senten les influències que naixen de la seva diferent manera d'esser.

En les primeres, per força ha d'esser el problema capital de la vida l'agitació política interna, perquè ella es la que porta el canvi de llocs i dona als guanyadors la consecució del seu objecte, malmetent-se en aquesta feina esteril totes les forces de la societat; en les segones, els vessa l'abundància de vida que surt de les energies que han desplegat els seus ciutadans, i s'escampa cap a l'exterior amb una potencia fecondant que deixa rastre per tot allà ont arriba i prepara i assegura l'hegemonia d'aquella societat, que ha sabut avivar el seu geni característic i fer ferma la seva voluntat nacional, i ha conseguit tanta força que sembla entre ls altres pobles elements de civilització que ella ha engendrat, que són fills seus, i que un dia o altre faran memòria de la font d'ont han sortit, i cridaran l'aliança del poble que ls ha infantat.

Sembla haver-hi, i sens dubte hi ha en això, un paralelisme complet entre ls individus i els pobles.

L'home avesat per l'educació a comptar sempre amb els altres, que espera resoldre el problema de la seva vida per mercè de quelcom que viu defora d'ell mateix, ja fiant solament amb el patrimoni adquirit per una naixença sortosa, ja sia demanant a l'Estat que li asseguri ls medis de subsistència distribuint-li una part de lo que essencialment hauria d'esmerçar-se en benefici general,

està incapacitat pera esser amo d'ell mateix. Té d'afogar el seu caràcter, té de matar la seva individualitat, i junyir-se al servatge d'una dependència que l'obliga a afalagar anaquell de qui s'espera l'favor, sia individu, sia comunitat.

En canvi l'home a qui han ensenyat a valer-se d'ell mateix, té la veritable llibertat. Ses facultats pròpies poden desplegar-se sense limitacions ni trabes; no ha d'amagar-les per por de desagradar a ningú, sinó que, al contrari, com més les mostri a l'exterior com prou poderoses pera obrir-se camí, més probabilitats té de conseguir la victòria en la lluita per l'existència.

Veus-aquí, doncs, el mirall de les societats.

Traieu-li a un poble el coneixement del seu propi valer, mimveu-li les iniciatives característiques de la seva individualitat, afogeu-li l'originalitat del seu seny i del seu voler, i l'haureu mort. Tot ho haurà d'emmanllevar, i ja no serà amo d'ell mateix: haurà de viure en dependència absoluta d'aquell a qui pertanyen sos cabals, i els seus actes aniran lligats al pensament i a la voluntat d'un altre.

Un poble en aquestes condicions perd la seva llibertat, en el sentit de moure's segons el seu franc arbitre, i se fa esclau d'aquell que li dona l'impuls per la vida. La subjecció política no hi significa quasi res en el seu aperiament: no més es un accident del procés total d'aquesta anulació d'una individualitat. Lo capital es l'haver-se esborrat la seva personalitat i l'haver desaparegut del món una lleu de civilització i avenç.

Ja no pot pensar pel seu compte, sinó que s'veu lligat a lo que pensa un altre. El seu pensament, si encara el formula, no engendra res pràctic, perquè a l'anar a traduir-se en obra, lluita amb un altre pensament que el domina. Fent-se esteril, el pensar s'arriba a convertir en una temptació enfadosa, i s'esborra a poc a poc pera emmotllar-se completament al pensament d'un altre. El poble torna a l'instint d'imitació del noi o de l'incapaç, i no gosa tenir un pensament propi.

Ha d'aprendre una llengua forastera, i amb ella hi aprèn un medi d'expressió que respon a una mentalitat diferent, a una altra manera de voler, a un altre geni. El

seu pensament s'ha d'acabar de perdre, i la seva voluntat ha d'acabar d'anular-se, perquè ja no tenen el verb en que s'han d'encarnar, i usa un verb que encarna un altre pensament i serveix a una altra voluntat.

Ha de seguir les petjades d'una literatura que li es estranya, d'un art que li ensenyen am regles fixes, i, desterrant així l foc de l'inspiració que naix dins del propi ser, se condemna a no produir res, perquè no s pot dir que sia produir l'escarnir les obres dels altres.

Com perd la seva voluntat, no s pot fer les seves lleis, i es veu fermat a manaments que prou vegades no responen a lo que demanen les seves necessitats, i fins a lo que l'inspira l convenciment del seu propi dever, i així, trasvalsades les mateixes arrels substancials de la llei i del dret, se mimva i corromp l'idea sagrada de la responsabilitat.

Li ensenyen ciències que no responen a lo que ha de menester, i aquelles que podrien servir-li per la seva vida, pot-ser jeuen oblidades o menyspreades. El pa mateix, els productes del treball, no pot cercar-los on ni com millor li sembla, perquè troba entrebancs a la seva activitat, que lleven a la producció les forces que té d'esmerçar en combatre-ls i vence-ls, o en apartar-sen i fugir-ne.

Aquest poble resta condemnat a no produir res: ha de reduir-se a l'imitació servil d'unes altres energies i d'unes altres activitats, sense que pugui aconseguir-les ni sobrepassar-les, perquè no són les seves, perquè les té emmanllades i ha d'aprendre a cada instant la manera de moure-les. Lo que sab no ho ha après dins d'ell mateix, per la propria meditació, per l'observació dels fets i per l'aplicació al món exterior de les seves energies: tot li ha ensenyat un altre poble, com se sol ensenyar avui, sobre ls llibres i sobre lo que expliquen els mestres; i els deixebles que tot ho han après d'un altre, solen esser sempre l ressò de la seva veu, sense atrevir-se a contradir-lo, sense atrevir-se a apartar-se de les seves lliçons, sense atrevir-se a caminar pel seu compte.

Tot ho ha après d'un altre, i l'atavisme d'una educació esguerrada l'ha avesat a seguir-li les petjades, a anar sempre a reraçaga d'ell, i l'ha impossibilitat, per conse-

güent, pera inventar res de nou i pera avançar en el camí del progrés. La seva vida en totes ses manifestacions està subjecte a l'impuls d'un altre poble, i amb això n'hi ha prou pera que visqui en una dependència absoluta d'ell, sense llibertat pera dibuixar una personalitat propria.

Enfront dels pobles que s troben en aquesta situació, mireu als pobles forts, que en res depenen de ningú, que tenen plena llibertat en tots sos actes, i veureu que en ells se dibuixa sobre tot la força d'una personalitat característica que no s confon am cap altre.

Ja no han d'aprendre en les lliçons de ningú, sinó que ells mateixos són els seus propis mestres. Deixen que les seves iniciatives se desenrotllin i que les seves energies se despleguin sobre l món exterior. Així, ses facultats creixen cada dia, i fins els seus defectes contribueixen a donar-los una fesomia ben marcada, que es un element de diferenciació am tot altre poble.

Orgullosos d'aquesta personalitat propria, segurs de l'abundosa força d'aquesta personalitat, que ningú pot disputar-los, perquè ningú la té igual, se senten poderosos no solament pera encaminar sa vida pel cantó que creuen més convenient, sinó pera la creació de les novetats que responen més al seu temperament i al seu caracter. Si aquests pobles tenen concepcions genials, ells se faran amos del món i donaran els dolls més abundosos de la font del progrés; i fins am qualitats migrades mereixeran el respecte que imposa sempre un caracter, i no s veuran menyspreads com aquells a qui ls manca pensament i voluntat propria.

Per això tot poble que vulgui seguir el curs de la civilització i servir-lo, té clarament senyalat el camí, i aquest es el d'aixecar la seva personalitat propria i característica de tal manera que sia reconeguda per tot-hom, de dins i de fóra. Ha de lluitar coratjosament contra la dependència d'un altre, deslliurant-se de les influències que l porten a sofrir aquella dependència i esclavatge. Ha de despertar la seva consciència nacional pera que emmotlli am senyals inesborrables la seva fesomia.

I com que la societat ha de moure-s amb el moviment dels nucleus i dels individus que la formen, s'ha de treballar sense repòs

en fer conèixer als uns i als altres el temperament, el caracter, la fesomia propia del seu poble.

Ha d'inspirar-sels el respecte i l'orgull de la seva llengua, verb del seu pensar i manifestació externa del seu voler; ha de mostrar-sels el seu temperament en els monuments de sa propia literatura i de les manifestacions de les seves diverses arts; el seu caracter en la substancia de les seves lleis i en la manera com en la seva evolució han anat responenent als nous ordres socials que apareixien; les seves necessitats i la manera de satisfer-les en l'història de les seves indústries, i en totes les manifestacions de la seva vida ha de formar-sels la consciència del seu geni nacional.

Així ho han fet tots els pobles que han vençut en la lluita de la civilització, i tots els que han restaurat les seves institucions oblidades o vençudes. No hi ha hagut cap poble en tota l'història de l'humanitat que hagi empengut la civilització i conseguit els llocs preeminents, sense determinar ben bé l seu caracter propi i la seva fesomia especial, i sense donar-se an ell mateix la consciència del seu valer, fundada en l'orgull d'aqueixa fesomia propia, i la confiança en ses forces, que n'ha d'esser la precisa conseqüència.

La societat ve a esser com una resultant de les forces multiplicades i no uniformes que la constitueixen; i per això aquells resultats s'han de conseguir despertant les iniciatives individuals per medi d'una educació que faci a l'home amo d'ell mateix, que l faci més home, més capaç d'obrar com a tal home, cercant en totes ses energies la manera de mostrar-se tal com es, i de que elles li serveixin pera vèncer en la lluita de la vida; i fugint de tot lo que representi tancar-se a aprendre lliçons de lo que ls altres saben o han trobat, pera no fer-se dependent d'un altre.

Veus-aquí per què l'Institució en nom de qui us parlo creu que ha de cercar en les ensenyances que estableix la diferenciació que demanen al mateix temps la necessitat de l'avenç de l'ensenyança i el geni peculiar del nostre poble, convençuda de que solament despertant les especialitats dormides en els individus i en la societat pot donar-los un secret no més conegut d'ells mateixos, pera la vida i el progrés dels uns i de l'altra,

i pot portar al món alguna cosa de nou que sia profitosa pera l'avenç de la civilització.

Volem fer conscients als catalans i al poble català de lo que són i de lo que valen; i per això volem que ls individus i la societat coneguin el seu temperament i el seu caracter, cerquin en ell el destí de la seva vida i remoguin totes ses energies pera cumplir-lo degudament. Creiem que es així com pot conseguir-se que no anem endarrerits del món que treballa i avança, i que amb un esforç constant a que tot-hom dins de la seva esfera hi porti l seu concurs, podrem posar-nos al costat dels altres pobles que viuen una vida de civilització.

Arribarem a conseguir-ho? Jo no vui dubtar-ne. He dit abans que mirava l'Institució dels «Estudis Universitaris Catalans» com una condensació d'un moviment social del nostre poble: aquests moviments no s detenen quan responen a un objecte alt i digne.

L'origen d'ell, degut precisament als mateixos estudiants reunits en el Congrés Universitari català, que donaren mostra de que, segurs de les idees que us acabo d exposar, volien esser ells mateixos, per un impuls de ses propies energies, els que posessin el fonament de sa propia educació; l'auxili trobat en tantes corporacions i en un bon número de particulars, a tots els quals faig constar l'agraïment de l'Associació que presideixo, fan entendre que serà profitós el treball de tots.

Però es necessari convence's de que la feina del reviscolament d'un poble i de l'educació de les noves generacions, que es lo que ha d'assegurar-lo, es feina llarga i costosa. A les ensenyances avui establertes han de seguir-ne d'altres, i el sosteniment de les unes i l'establiment de les altres demana l concurs de tots. Demana l concurs dels estudiants que han de cercar en elles aquella educació que volgueren donar-se quan posaren la primera pedra de la nostra Institució; i demana l concurs de tot-hom perquè no faltin medis materials pera l seu desenrotllament.

Séns dubte ni una cosa ni altre han de faltat. Estem tots massa interessats en que l món que camina no ns deixi endarrera; hi estem interessats perquè en això s'ha de deure no solament el que l pensament català

renaixi poderós i prosperi davant de tot-hom, sinó l que ls nostres interessos no sien afo-gats pels interessos dels pobles superiors en la seva cultura. En això ens hi va, doncs, tota la nostra vida.

Si per una o altra causa havien de caure les institucions que s'empenyen en portar i enfondir l'educació en el nostre poble, seria que la necessitat d'aixecar-la per damunt de tot no seria vista per tot-hom; seria que aquesta obra no respon a un moviment social; seria que la societat catalana no se sent capaç d'esser mestressa d'ella mateixa, no se sent forta pera viure.

I com jo per damunt de totes les altres idees hi poso l convenciment que tinc de la vitalitat i de la força de l'ànima catalana, al deixar obert en nom dels «Estudis Universitaris Catalans» aquest curs, veig en el pervindre una serie inacabable d'altres cursos, en que aniran completant-se les ense-nyances i formant-se alhora aqueixa con-ciència individual i nacional que ha de portar-nos altra vegada a la corrent dels pobles que segueixen el camí sempre pro-gressiu de la civilització humana.

RAIMOND D'ABADAL

RESSENYES DE LES CATEDRES

LITERATURA CATALANA

L'història literària es un coneixement de mo-derna i difícil formació. Si ls grecs i els romans en varen tenir algunes nocions, aquestes se per-den en absolut dintre del caos mig-èval. Sols en la carta del marquès de Santillana al Condestable de Portugal n'hi ha una previsió. En els segles XVI i XVII la crítica informa aquella primitiva quasi bé infantil història literària. Però l Renaixement tenia una crítica formalista, purament externa, i, per tant, incompleta. Se fa precisa la democra-tica revolució literària, dita Romanticisme, que, passant per l'Enciclopedia i l'invençió de l'este-tica, diversifica l concepte de l'història literària. Llavors se va separar l'història literària de l'his-tòria científica i van agermanar-se les manifesta-cions plàstiques o representatives de la bellesa, formant-se les belles arts.

L'història de la literatura o estudi crític de les obres de llengua i esperit català no es lo mateix que l'història literària o exposició de totes les obres literàries que s'hagin produït a Catalunya.

La primera es més reduïda en el temps i més ampla en l'espai; la literatura es homogenia, organica, nacional i evolutiva, en oposició a l'his-tòria literària, que té les propietats precisament oposades.

No pot prescindir-se de l'una a l'estudiar l'altra. En nostra literatura se fa precis aquest estudi simultani per la coexistència amb la literatura pro-vençal.

La literatura es l'expressió dels sentiments d'un poble unificats per l'esperit nacional i per la llengua pròpia. Conformant-se an aquest criteri, se té d'admetre que la literatura catalana no es mai literatura de raça, sinó una literatura nacional.

Les convulsions i modalitats de la vida política se reflexen sempre en la literatura; l'imperialisme polític se manifesta en l'hegemonia literària; les lluites polítiques al segle XV a França i a Alema-nya als segles XVI i XVII interrompen la producció literària en els respectius països.

La literatura nacional catalana, sense esser tant cosmopolita com la provençal, ni tenir les grans virtuts de l'italiana i la francesa, es, més que cap de les novo-latines, nacional, té una magnífica tendència popular i expansiva, reflexa totes les diferències del caràcter català, essent per això mateix pràctica i plena d'una gran ten-dència democràtica.

Determinant la llengua i la nació la literatura, deuen estudiar-se aquests dos factors particu-larment.

Els elements constitutius de la nació catalana són, a més de l'indígena, el romanisme, el cris-tianisme, el germanisme i el semitisme o orien-talisme en ses dues tendències àrabica i jueva.

Catalunya no té raça nacional: té, això sí, un sediment o fons ètnic primitiu que, assimilant-se d'una manera eclectica les diverses influències rebudes, les cristallisa en època apropiada en un estat. L'existència d'aquest element i la distinta extensió de dites influències es lo que ns diversi-fica d'altres pobles també subjectes a les mateixes.

Com més fonda es aquesta diferència primi-tiva, més vella i arrelada i menys influïda dels elements mig-èvals resulta la nació. Així ha suc-ceït a Basconia, Gales i Bretanya.

La llengua iberica, que es la d'aquesta raça, es ignorada: ses úniques relíquies les busca en Balari i Jovany en la toponomastica, no tenint semblança amb cap llengua posterior.

La màxima de que un poble canvia d'ànima quan canvia de llengua, es l'expressió de lo que succeï als ibers subjectes a l'influència romana: la seva ànima fou canviada per una menys pri-mitiva.

L'únic sediment que ha deixat la raça indi-

gena i trobem en el caràcter particularista català, apte pera produir un poble, mai un estat. L'Antoni Aulestia fa observar sobre això que les comarques naturals foren els límits dels pobles primitius, que s'conservaren en l'Edat Mitjana amb el nom de vegueries. Les influències gregues i fenícies foren tal volta les iniciadores de l'esperit cosmopolita i comercial que distingeix a Catalunya i als catalans.

Tant o més important que l'element indígena és l'influència romana. En la toponomàstica i en els cognoms (apellidos) s'evidencia aquesta primera deformació o informació de l'element primigeni. Molts dels nostres noms geogràfics se troben al N. d'Itàlia i S. de França. L'influència en l'art és notabilíssima, com també en la llengua catalana, una de les més novo-llatines. L'organització política i l'inclinació a la observació i la filosofia dels romans, també s troben en el dret, en la filosofia i en la literatura catalanes.

I es curiós que, am tot i tanta romanització, no s produís una literatura com la de Babilònia o la Bètica.

S'explica aquest fet perquè Catalunya no fou més que una colònia romana, mai un element integrant de la nació romana. En tant es cert això, que fins al Renaixement no influí en nostra literatura la llatina, fora de les migrades influències indirectes del llatí eclesiàstic.

Un llaç de germanor molt més intens que l'romanisme i l'element indígena fou el cristianisme. Roma consumà l'unitat en el dret, art, llengua, literatura i política, i en religió admetent al Panteó tots els déus, menys aquell que a tots devia suplantar.

De grans beneficis es deutora Catalunya, com tots els pobles mig-egips, als eclesiàstics. La cultura de Catalunya la feren els monastirs, i fou tal sa influència que produí un dret canònic suplementari, una filosofia escolàstica, i inicià la literatura amb el *Planys de Maria*, lo primer monument literari català. L'influència escolàstica es important: era a l'Edat Mitjana lo que l'gòtic a la filosofia; i Ramon Martí, Eximeniç, Bernat Metge, adhuc Ausias March, són escolàstics. Aquesta escola, qual principal catedra era l'Universitat de París, influí en la teologia, dret polític, ciència i literatura de tot el món mig-egip. Adhuc en llibres de cavalleria, com nostre *Tirant lo Blanc*, hi ha discussions a l'estil d'aquella escola.

Abans del segle XIV, en que se secularisa la literatura, se disputen son domini els dominicans i els franciscans. Els dominicans representen l'element conservador, definidor i de l'equilibri ortodoxe en la nostra literatura; els franciscans, l'element exaltat, somniador, democràtic i cosmopolita. Aquests ens donen els grans autors catalans, Sant Ramon, Lull, Peretallada Eximeniç,

Turmeda, tots més o menys visionaris o il·luminats, apostols, empenedors, plens de fe i esperit expansiu.

L'influència del cristianisme es evidentíssima en els temps de l'Edat Mitjana, en que la fe fou tant segura en el dogma com en l'acció; més, am tot i que Eximeniç «per dret divinal e temporal» reconegui la superioritat de l'Església, la nació catalana fou essencialment gibel·linista, mereixent sos reis que ls papes tinguessin per millor combatre als dimonis que an ella.

Aquesta nota repercuteix en el camp de la literatura, sobre tot en en Muntaner, tot i respectant l'esperit cristià.

Una altra influència té l cristianisme, i es la literatura llatina eclesiàstica. L'Església refrenà l'anarquia que imperava en nostra política i protegí l dret i les arts. L'ordre dominicana o element intel·lectual, seriós, escolàstic, produí ls Ramon Martí, Ramon de Penyafort, Aymerich, Fra Anton Canals, Sant Vicenç Ferrer. Els franciscans són més populars: són els *almogavers*, els aventurats i aventurers que prediquen per tot el món, fins a Moscou, i es diuen Ramon Lull, Eximeniç, Turmeda, Fra Bassols i Guillem Rubió, deixebles aquests dos ultims de Duns Scot.

M. RAVENTÓS

HISTORIA DE CATALUNYA

(Lliçons I-XIII)

Començà l senyor Carreras fent una explicació sobre les ciències auxiliars de l'història, les fonts de la mateixa i la geografia de nostra pàtria, després de lo qual entrà de ple en les lliçons que anem a sintetisar.

Proto-història.— Aquells temps dels que no s conserva cap tradició ni documentació, essent impossible fixar la seva història, reben el nom de proto-històrics.

M. Monteller els divideix en III edats: de la pedra (períodes eolític, paleolític i neolític), del bronze i del ferro (períodes etrusc, romà i merovingi).

En el període eolític s'usaven instruments de sílex trencats per percussió, mortellament i pressió. D'aquesta època són els *kjoekenmoeddinas*, que són despulles de cuines barrejades amb ossos i instruments, atribuïts per M. Quatrefages a la «edat del goç». Mossèn Gayetà Soler creu que n'hi havia un a Badalona.

Els homes primitius habitaren en caveres o coves, que també serviren d'enterraments. A Catalunya hi ha la del Tabac, la Cassimonga, la de Gurb, la del Drach, etc. Més tard habitaren en

les habitacions lacustres, anomenades *polofits*. En casos de guerra aquella primitiva humanitat se refugiava en les construccions dites *hibernacula*, com el de Sant Miquel de Campmajor.

Monuments megalítics són els formats de grans pedres sobreposades. Ses principals espècies són els dolmens i els menhirs. Aquells són construccions formades de pedres verticals i altres horitzontals, coberts molts cops per un *tumulus*. A Catalunya s'anomenaren *orques* (camp de l'arpa, vulgarment dit de l'arpa). Els menhirs, nomenats en nostra terra pedres-fites o pera-fites, són pedres de gran alçada, arrodonides en la part sobirana. De dolmens se n'hi contenen més de vint a la nostra patria. També són d'aquesta època ls talaiots, navetes i toules.

Els enterraments o eren els passadissos de les coves o paralelograms de pedres (Castellvell, Bellmunt, Pallerols, Aguiló), o roques excavades (Olèrdula, castell d'Aramprunyà), o bé olles cineràries (Sant Feliu de Guíxols, Cabrera de Manresa).

Primers pobladors. — Deixant apart les llegendes, sembla que ls primers pobladors de Catalunya foren els Ibers i els Celtes, que, mixtificant-se, produïren els Celtibers. En nostra patria hi habitaren quasi exclusivament aquells; per ço fou la verdadera Iberia.

Segons els monuments de Catalunya, se veu que aquí s'conegué l'escriptura *hemisfèrica*, composta de cercles i arcs, units per medi de rectes, com la descoberta en la Solana de Cabanyes.

Creuen la major part dels historiadors que ls Ibers foren els qui primer habitaren la península que d'ells se digué *Iberica*. Tenien un alfabet que, segons el numismàtic Delgado, constava de XXIV lletres i tenia certa afinitat amb el fenici. És notable que aquest alfabet s'extingués fins a Astúries o Lusitania, i, que mentres aquí s'escrivia d'esquerra a dreta (per influència grega), allí s'escrigués de dreta a esquerra, per influència oriental.

De les classificacions dels pobles iberics, la de Ptolomeu (171 abans C.) es la següent, per lo que toca a nostra terra: Lacetans, Ilergetes, Corretans, Indihets, Ilans, Laletans, Cossetans, Ilercavons i Aussetans.

Colònies. — Els Fenicis s'establiren en les costes de Tartessia en el segle IX abans C. Estrabó col·loca aquest aconeixement quan la guerra de Troia. Feren capital a Gades, i desde allí s'extingueren a gran nombre de ciutats.

Els Etruscs, que s'havien establert a Etrúria, fundaren a Cosse (Tarragona), donant-li el mateix nom que a una ciutat de la seva terra.

Els grecs de la Focida fundaren l'actual Marsella (segle VII abans C.); els de l'illa de Rodes vingueren a Catalunya i hi fundaren a Rhode (Roses). Els grecs anaren extenent-se (cap a l'any

655 abans C.) i fundaren a Paleopolis (Sant Martí d'Empúries), i més tard, davant d'aquesta, a Emporion (Empúries), dita *Diopolis* i *Ciutat gemina*, doncs constava de dugues: la grega i l'indiheta.

Els Celtes. — Procedents de l'Àsia s'establiren entre l'Rhin i el Danubi, formant am ses conquestes un imperi desde l'Mar Negre a les Illes Britàniques, i desde l'Escandinàvia fins als Algarbes. Se prova llur estada a Catalunya pels enterraments de Cabrera de Maresma i Peralada de l'Empordà. En el segle III abans C. tornaren els Celtes, més en aquest mateix segle decau el seu imperi. En Balari i Jovany ha trobat relíquies de sa llengua en els nostres noms geogràfics.

Els Cartaginesos. — Posaren el peu en nostra península a causa d'una qüestió entre ls Fenicis i els Turdetans de Gades, a les ordres de Amílcar Barca. A la mort d'aquest capdill el succeí son gendre Asdrubal, que firmà un tractat amb els romans, senyalant com limit de les conquestes d'aquests països el riu Ebre, tractat que seria en sos nou anys de comandament (fins a 220 abans C.). Son successor, Annibal, provocà la segona guerra púnica, atacant a Sagunt, ciutat grega de la costa i aliada de Roma. Després concebí l'projecte de portar la guerra a Itàlia, i amb un gros exèrcit passà l'Ebre i els Pireneus, deixant a Catalunya a Hannon am 10,000 homes. Publi Scipió volgué impedir-li que atravessés el Roine; més quan hi arribà ja l'havia passat (218 abans de C.), com ho feu amb els Alps, derrotant als romans al Tessino, a Trevia, al Trassimeno i a Cannas. Molts són els records que als Pireneus hi queden del pas d'Annibal (escales, insula, espills, salt, etc., d'Annibal), més sense valor historic. Tampoc ne té la lapida de Roses.

Vinguda dels Romans. — Cneus Scipió desembarcà a Empúries (218 abans C.) i derrotà a Hannon a Kissa (Guissona); reuní a Tarragona un congrés dels pobles Ibers i, unit am son germà Publi, fou derrotat a la Celtiberia. Els generals cartaginesos, units am Massinixa, tornaren a derrotar-los: primer a Publi, i més tard a Cneus, morint amdós en la batalla.

S'ha cregut que la «torre dels Scipions», de Tarragona, era l'enterrament d'aquests dos germans; més, degudament examinat, resulta ésser d'un particular.

Publi Corneli Scipió, fill de Publi, desembarcà a Empúries i se posà al cap de l'exèrcit (209 abans C.); a Tarragona celebrà un altre congrés dels Ibers, guanyant-se l'amistat d'Indibil i Mandoni. Apoderant-se de Càdiz, feu sortir als Cartaginesos de la península.

Dominació Romana. — Els Ibers de Catalunya se revoltaren a les ordres de Mandoni i Indibil. Scipió ls perdonà; més, havent reincidit,

Centulus i Manlius els derrotaren, morint en la batalla Indibil i essent posat en creu Mandoni.

Els romans dividiren la península en Citerior (a la qual corresponia Catalunya) i Ulterior. L'any 195 abans C. vingué M. Porcius Cató, que combaté molts pobles, desarmant-los tots. Aquell mateix segle invadiren els Cimbris i Teutons; deixant poc rastre en nostra terra.

En aquell temps vingué C. Sertorius, proscrit de Sila. Tractà de formar en la península un estat independent de Roma, però amb organització romana. Fou assassinat pel seu segon M. Perpenna, en un àpat a Etosca, am lo que minvà l'insurrecció, acabant-la Metelus i Cneus Pompeius. És notable una lapida sertoriana trobada a Vich.

La rivalitat de Cesar i Pompeius produí que aquell vingués a la Citerior, combatent als generals pompeians Agronius i Petreius, als quals derrotà en la campanya del Segre. Els fills de Pompeius el feren tornar, però foren vençuts a Munda.

Octavi August formà l'Imperi, acaparant per vida totes les dignitats romanes (30 abans C.); vingué a nostra terra (27 abans C.); estant-hi un any. En son temps nasqué Jesucrist, l'any 253 de Roma.

Durant l'Imperi cessen les lluites per l'independència. En temps de Trajà se feren importants construccions (thermes de Barcelona, Arc de Barà, etc.). Adrià passà un hivern a Tarragona.

En temps de Constantí logrà imposar-se el Cristianisme per medi de l'Edicte de Milon. Fins llavors havia estat combatut per la Roma decadent.

Donà un nou impuls a l'Imperi l'etnic Teodossius, que a sa mort el dividí entre Arcadi i Honori. En temps d'aquest emperador (416 després C.) vingueren a Catalunya per primera volta ls Goths. Son capdill Ataulf s'establí a Barcelona. Wallia abandonà Catalunya i s'establí a Tolosa. És important la sublevació dels «Bogaudas» contra ls estrangers. Els venceren Asturi i Merobaudes. Requiari, rei dels Jueus, s'apodera de Lleida, però es derrotat pels romans i Teodoret. Teodoric ajudà a Valentinià III contra ls mateixos enemics (454), Bogaudas i Jueus.

L'any 476 després C., en temps d'Euric, caigué l'imperi romà d'Occident, am la deposició de Romulus Augustus per Odoacre, rei dels Heruls, i, després d'aquest fet, també d'Itàlia.

Catalunya, que fins ara ha estat romana, passa a esser gotica.

LLUÍS NICOLAU

Els homes son més que doctrines.

RENAN

UNA CANÇÓ DE LLIBRES

(Acabament)

En el proleg de la *Legende of Goode Women*, Chaucer diu:

«I en quant a mi, encar que sapiga ben poc,
jo m daleixo am llibres pera llegir,
i amb ells jo tinc fe i plena credença,
i en el meu cor els tinc reverença,
tant coralment, que no hi ha pas cap joc
que dels meus llibres me faci apartar,
manco sia, rarament, en jorn sagrat,
salvant, certament, quan el mes de Maig
es vingut, i jo sento cantar els galls,
i les flors s'afanyen a badar-se.
Prenc comiat del meu llibre i ma fal'lera.»

Emperò jo dubto que, si ell hagués fruit les nostres aventatges, hagués pogut esser tant segur de separar-sen, adhuc en el mes de Maig.

Macaulay, qui tenia tot lo que la riquesa i l'anomenada, l'estament i el talent podien donar, sens diu que, malgrat açò, es dels llibres que li pervenia la seva major felicitat. Sir G. Trevelyan, en la seva encisadora biografia, diu que «dels sentiments que Macaulay servava vers les grans intel·ligències del passat, no n pot pas parlar ningú, llevat d'ell mateix. Ell ens ha dit lo incalculable que era l deute seu envers ells; com el guiaven cap a la veritat; com omplien l'enteniment d'ell d'imatges nobles i gracioses; com romangueren al costat seu en totes les vicissituds; aconhortadors en la malhaurança, l'assistiren en la malaltia, foren companys en la solitud, aquells vells amics que mai se veuen am cares noves; que són els mateixos en la riquesa i en la pobresa, en la glòria i en la fosca. Grans com foren els honors i les possessions que Macaulay adquirí am la seva ploma, tots els qui l conegueren sabien ben bé que ls títols i les recompenses que ell guanyà am ses propries obres, eren com si res en la balança comparat amb el plaer que li feien les obres d'altri».

Per agraïda que fos, no hi havia pas cap societat a Londres que Macaulay l'hagués preferida a l'esmorzar o a dinar «en la companyia de Sterne o Fielding, Horace Walpole o Boswell». L'afició a llegir que Gibbon va declarar no cambiaria pas per tots els tresors de la Índia, era de fet, pera

Macaulay, «un element fonamental de felicitat en una de les vides més sortoses que mai hagi pertocat a un biògraf pera apuntar».

«L'Historia — diu en Fuller — fa que un jove sia vell sense arrugues ni cabells blancs, privilegiant-lo am l'experiència de l'edat sense tenir-ne les enfermetats ni ls inconvenients.»

Verament són tant delitosos els nostres llibres, que cal tenir compte de que no ns facin oblidar altres devers: tot conresant l'esperit no devem pas oblidar el cos.

A l'aimador de la literatura o la ciencia, moltes de vegades, l'exercici li apar una tasca enutjosa, i més d'un ha sentit com el joliu deixeble d'Ascham (lady Jane Gray), qui, mentre ls corns sonaven i els goços lladraven fortament, seia en el solitari fines-tral, amb els ulls reblats en aquella plana immortal que diu am quina mansuetut i coratge (Socrates) el primer martre de la llibertat intel·lectual agafà la copa de mans del seu escarceller plorós¹.

A més, tal com va remarcar justament el passat lord Derby², aquells qui no troben lleura pera l'exercici hauran de trobar lleura pera la malaltia.

Els llibres, també, ara són tant baratos que són a l'encalç de gaire bé tot-hom. No sempre fou així. Es un do ben recent. Mr. Ireland, a qual llibre encisador *Book Lover's Enchiridion* jo dec molt, lo mateix que tots els aimadors de la lectura, ens diu que quan era noi fou tant delitat am la *Natural History of Selborne* de White, que, a fi de possehir-ne un exemplar, copià l'llibre tot sencer.

Mary Lamb fa una patetica descripció d'un noi estudiós perterint davant d'una parada de llibres:

«Vegí un noi d'esguard afanyós
obrir un llibre sobre la parada,
i llegir, com si l'volgués devorar tot;
lo qual, al veure-ho l'home qui espiava,
tost sentí que així cridava al noi:
«Vós, senyor, mai ne compreu cap de llibre,
» i per tant ni un sol ne podeu guaitar».
El noi marxà poc a poc, i, fent un sospir,
desitjà que mai li haguessin ensenyat de llegir,
car així ls llibres del vell groller no li haurien fet
[falla.]»

Aitals engrunes de literatura tenen verament un encís especial i peculiar. Jo crec que açò, en part, es degut precisament al fet de que són breus. Molts de llegidors perden bona part del plaer de llegir forçant-se a romandre massa temps continuadament en un assumpte. En una llarga jornada en carril, per exemple, molta de gent agafa únicament un sol llibre. La conseqüència es que, a menys que sia una novela, després de mitja hora o d'una hora ja n són força cançats. Mentre que si tinguessin dos, o encara mellor tres llibres, sobre coses diferents, i un d'ells essent de caracter entre-tenedor, probablement trobarien que, canviant-los desseguida que sentissin cançament, retornarien a cascun am disposició renovada, i les hores irien passant plasentment. Es clar que cada hu té de jutjar per sí mateix; emperò, tal es, al menys, la meua experiència.

Aixís es que jo estic del tot d'acord am lord Iddesleigh respecte l'encís de la lectura variada, si bé, com més ample es el camp, tant més es important que beneficiem dels mellors llibres de cada classe. No vol pas dir que tinguem de confinar-nos an ells, sinó que tindriem de començar per ells, i certament ens aconduhiran cap els altres. Naturalment que hi ha alguns llibres que devem llegir, anotar, apendre i pair interiorment. Emperò aquests són excepcions. Respecte a la gran majoria, probablement val més llegir-los depressa, deturant-nos solament en els passatges mellors i més importants. D'aquesta manera no hi ha dubte que perdrem molta cosa, emperò guanyem més esplaïant-nos en un camp més vast. De fet, jo crec que podem aplicar a la lectura la savia dita de lord Brougham respecte l'educació, i dir que està bé de llegir tot de quelcom i quelcom de tot. Solament d'aquesta manera podem descobrir l'inclinació dels nostres gustos, car es una regla general, si bé no pas invariable, que ns fan poc profit els llibres que no fruim.

Cadascú, no obstant, pot servir-se escaientment. La varietat es inacabable.

No solament una llibreria conté «infinides riqueses en un petit espai»¹, sinó que podem seure a la nostra llibreria i, no obs-

1) Macaulay.

2) Parlament en el Col legi de Liverpool, 1873.

1) Marlowe.

tant, ser a tots els recons del món. Podem viatjar al voltant de la terra amb el capità Cook o Darwin, am Kingsley o Ruskin, els quals ens ensenyaran molt més pot-ser de lo que sabriem veure nosaltres mateixos. Adhuc el món no té pas límits pera nosaltres: Humboldt i Herschel sens emportaran lluny enllà cap a les misterioses nebuloses, al d'allà del sol i adhuc dels estels; el temps no té pas més termes que l'espai; l'història s'allarga enrera nostra, i la geologia ns farà recullir milions d'anys abans de la creació de l'home, adhuc fins al mateix origen de l'Univers material. Tampoc som limitats a una mena de pensaments. Aristòtil i Plató ens transportaran a una esfera no pas menys delitosa encara que no la poguem apreciar sense alguna preparació.

Conhort i consolació, rebejament i benanança, verament poden ésser trobats a la seva llibreria per qualsevol «qui portarà la clau daurada que obra la seva porta silenciosa»¹. Una llibreria es una terra encantada, un palau de dillecció, una badia de repòs després de les tempestes i els mals-decap del món. Si tant sols n'usem dreturament, nosaltres podem fer d'una llibreria un veritable Paradís sobre la terra, un jardí d'Edem sense aquell seu inconvenient; perquè tot ho tenim obert, inclòs, i especialment, la fruita de l'Arbre de la Saviesa, pel qual sens diu que la nostra primera mare sacrificà tots els plaers del Paradís. Ací podem llegir les històries més notables, els volums més atraients de viatges i d'aventures, els contes més interessants, els més bells poemes; podem trobar els més eminents estadistes, poetes i filosops, aprofitant-nos de les idees dels més grans pensadors, i fruit les creacions més grandioses del geni humà.

LORD AVEBURY

Traducció de R. PATXOT I JUBERT

Aquell qui es tractat de güelf pels gibel·lins i de gibellí pels güelfs, aquell està en la veritat.

MAQUIAVEL

1) Matthews.

VALOR MORAL DE L'ASCETISME I DE LA POBRESA

Hi ha en cascú de nosaltres un instint pregon i indesarrelable que ns priva de considerar la vida com una simple farsa o una comedia elegant; no: la vida es una aspra tragedia, i lo que en ella es més saborós, es lo més amarc. En l'escena del món es l'heroisme i sols l'heroisme, el que juga els grans papers. Prou sentim que es en l'heroisme aon se troba amagat el suprem misteri de la vida. Un home no es res, quan es incapaç de fer cap sacrifici pera no importa quin objecte. I, per altra part, qualsevol que siguin les flaqueses d'un home, si està prompte a donar la vida per la causa del seu cor, el seu heroisme l'ennobleix prou als nostres ulls pera fer-nos oblidar tot lo demás. Adhuc quan ens fos inferior baix molts altres punts de vista, si nosaltres ens arrapem a la vida, mentres que ell sen desfà com qui llença una flor, sentim que té sobre nosaltres una incalculable superioritat. Cascú de nosaltres, en el seu fur intern, està intimament persuadit que rescataria fàcilment totes les seves faltes si podia tractar sa propria vida amb aquesta magnanima indiferència.

Es un misteri metafísic, del qual el mateix sentit comú en té alguna intuïció, que a l'abraçar la mort se viu la vida més alta, la més intensa i la més perfeta; profunda veritat de la qual l'ascetisme ha estat sempre en el món el fidel campió. La follia de la creu, que l'intelligència s resisteix a comprendre, conserva pera sempre més una significació profunda i vivent.

Deixem de banda tots els esgarriaments aon l'ascetisme ha pogut menar als homes en els temps passats, quan l'intelligència humana estava envolta en tenebres. Despullat de les exageracions que a voltes l'han desfigurat, cal bé reconèixer que pera comprendre la vida i viure-la bé, l'ascetisme es una actitud infinidament superior a l'actitut inversa.

Grans mots inflats que sols cobreixen el buit de la pensa, veus-ací l'efecte que produeix sobre nosaltres l'optimisme naturalista quan el comparem am l'ascetisme. En tant que nosaltres tinguem l'esperit religiós, farem ben malament, me sembla, de menysprear l'ascetisme, com la major part dels

homes semblen disposats a fer-ho; deuriem més aviat tractar de desviar vers una fi objectiva i practica aquestes privacions i sofriments que en els vells ascetes sols conduïen a criaturades patètiques o a l'egoisme senzill i esquerp d'un individu esforçant-se únicament en augmentar sa pròpia perfecció. No podriem deixar caure totes aquestes formes antiquades de mortificació, tot entretenant amb una activitat més conforme a la raó, l'esperit de renunciament i d'heroisme que les havia inspirades?

Veus-aquí un exemple de lo que vull dir. El culte de les riqueses i del luxe baix totes les seves formes que constitueix en tant gran part l'esperit del nostre temps, no es pas la porta oberta que condueix a la mollesa i a l'absència de virilitat? A l'educar als nostres fills amb aquesta somrient indulgència, tant extesa avui i tant diferenta de la severitat que s' desplegava fa cent anys, sobre tot entre la gent religiosa, no ns arrisquem pas de formar en els nostres fills caràcters febles, sense cap força de resistència? (Dic això, entengui-s bé, sense desconèixer tot el valor de les relacions íntimes i afectuoses entre ls pares i els fills.) Doncs, bé: no podriem trobar en aquest domini l'ocasió d'un ascetisme nou, no absolut com l'antic, sinó transformat i vivificat?

Molts dels nostres contemporanis reconeixen de bon grat l'existència de tal perill, però ells hi troben el remei en els sports atlètics, el militarisme, les empreses hardides i les aventures, siguin dels individus o de les nacions. Aquests ideals contemporanis son estimulants tant energics pera viure una vida heroica com la religió contemporània sembla esser, en general, un estimulants poc energic en el mateix sentir. Es incontestable que la guerra i les aventures llunyanes priven an aquells que s'hi entreguen de regalar-se massa. Reclamen esforços tant prodigiosos, tals provisions d'energia, que s' deu sempre mantenir i renovar, que tota l'escala dels motius d'acció resulta transformada. Les privacions i els trafecs, la fam i la pluja, el dolor i el fred, la brutícia i la pudor ja no ns produeixen l'impressió de costum. La mort devé una banalitat, i tot l'imperi que ella exerceix, en general, sobre l' nostre esperit pera privar-nos d'obrar, s'esvaeix com un somni. Noves energies se des-

pleguen; sembla que la vida s'elevi a un nivell superior de força i grandesa.

Lo que fa baix aquest aspecte la bellesa de la guerra es la seva gran conformitat amb la naturalesa mitja de l'home. L'atavisme fa de tots nosaltres guerrers en potencia, de manera que l'individu més insignificant, posat en el camp de batalla, se desprèn aviat de tot excés de tendresa envers sa preciosa persona, i pot devenir sense gran treball un veritable monstre d'insensibilitat.

Més quan comparem l'ideal militar de severitat envers ell mateix amb el de l'asceta piados, descobrim una diferencia fonamental entre ls dos estats d'esperit corresponents.

«Viure i deixar viure—escriu un oficial austriac que hi veu clar.—no es pas el lema d'un exèrcit. Menyspreu pera ls seus companys d'armes, menyspreu pera les tropes enemigues, i, per sobre de tot, un ferestec menyspreu pera la pròpia persona, es lo que la guerra reclama de quiscun de nosaltres. Val més, pera un exercit, esser massa brutal, massa crudel, massa inhumà, que esser massa sensible, massa raonable. Si s' vol que un soldat valgui alguna cosa com a soldat, cal que sigui exactament lo contrari d'un home que reflexiona i que pensa. La seva virtut se mesura segons la seva utilitat pera la guerra. En temps de guerra, i fins en temps de pau, el soldat està obligat a tenir una moral ben particular. El recluta porta en ell nocions de moral vulgar, de les quals se veu obligat a desfer-se immediatament. Cal que pera ell la victòria i l'èxit ho sigui tot: les tendències més barbres endormiscades en l'home resuciten en la guerra, i pera ls fins propis de la guerra són d'un valor incalculable.»

I no s' cregui que hi ha aquí cap exageració. El fi immediat de la vida del soldat, segons la paraula den Moltke, es la destrucció i res més que la destrucció; totes les construccions que semblen esser el resultat d'una guerra, ne són les conseqüències indirectes i no tenen res de militar.

Per lo tant, el soldat mai podrà ofegar massa en ell mateix tots els sentiments ordinaris qual tendència es conservadora, es a dir, tots els sentiments de simpatia i respecte ja envers les persones, ja envers les coses.

Resta ferm, doncs, el fet de que la guerra es una escola de vida ardua i d'heroisme; prolongació d'un instint primitiu universal, es encara fins avui l'única escola accessible a tots sense excepció.

Més un cop això reconegut, una grave qüestió sens posa al davant: es, doncs, la guerra, aquesta organització monstruosa de la follia i del crim, la nostra sola defensa contra la mollesa i la cobardia? Aquest pensament ens espanta i ens inspira més indulgència pera l'ascetisme religiós. En física s parla de l'equivalent mecanic de la calor: lo que ns cal ara descobrir en el domini social es l'equivalent moral de la guerra: quelcom d'heroic que parlarà a l'esperit dels homes, de tots els homes, tant com la guerra, i que alhora estarà plenament d'acord am llur vida espiritual, en lloc de estar-hi, com la guerra, tant manifestament oposat. Ben sovint he pensat que en el culte de la pobresa, aquest vell ideal monacal, malgrat el pedantisme que l'infestava en altre temps, podia haver-hi quelcom d'aquest equivalent de la guerra que estem cercant. La vida heroica i difícil no podria pas realitzar-se per la pobresa lliurement acceptada, sense necessitat de esclafar els febles?

Sense uniformes brillants, sense cornetes ni tambors, sense ls aplaudiments de les gentades en deliri, sense mentides, sense frases;—sí: el veritable heroisme està en la pobresa. Quan se veu fins a quin punt la persecució de la riquesa es l'ideal unic que transforma a la seva imatge i penetra fins al moll dels òssos la nostra generació, un se pregunta si la restauració de l'antiga creença de que la pobresa es una veritable vocació religiosa ns donaria aquesta trasmudança del coratge militar, aquesta reforma espiritual, que la nostra epoca necessita més que cap altra cosa.

Es principalment entre nosaltres, pobles de llengua inglesa, que fóra necessari entonar hardidament, una vegada més, les lloances de la pobresa. Se pot dir al peu de la lletra que actualment tenim por d'esser pobres. Menyspreem a qualsevol que abracci la pobresa, a fi de simplificar la seva existencia i salvar sa vida interior. Perquè no se junta ab la corrúa dels que passen esbufegant, que no pensen més que en corre darre-

ra l diner, el tenim per apatic i deslligat de tota ambició. Ni tant sols tenim idea de lo que significaria l'antic ideal de la pobresa. El deslliurament de tota traba material, la perfeta integritat de l'ànima, el desdeny viril de les coses de la terra, el dret de donar sa vida a qualsevol moment, sense caure en cap responsabilitat; en una paraula, l'actitut atletica, l'ànima sempre en tensió i sempre disposta pera l combat de la vida. Quan nosaltres, que pertanyem a les classes anomenades superiors, ens deixem esglaiar, com mai s'hagi vist en el passat, per les lletgeses i miseries de la vida material; quan esperem pera casar-nos que la nostra casa pugui esser artísticament moblada; quan tremolem a l'idea de posar al món una criatura que no tingui un capital a nom seu a casa d'un banquer i que estigui condemnada a viure del treball de les seves mans; es ja hora que tots els que pensen protestin contra un estat d'esperit tant poc viril i tant poc religiós.

Cal fer aquí una reserva. En tant que la riquesa ns procura lleure pera treballar i atènyer fins superiors, i ens dona ocasions de desplegar les nostres energies superiors, la riquesa val més que la pobresa, i es ella la que devem escullir. Però no sempre es aquest cas. Passa ben sovint també que l desig de guanyar diners i la por de perdre-ls són els més grans estimulants a la covardia i la corrupció radical. Hi ha milers de circumstancies en que un home qui està encadenat per ses riqueses es forçosament esclau, mentres que un home pera qui la pobresa no té res d'esfereidor devé un home lliure. Quina força no n treiem d'una indiferencia absoluta en relació am la nostra situació personal quan defensem causes que no són gens ben vistes?

Ja no necessitem callar, ja no tenim por de votar per les reformes o les revolucions que ns semblen bones. Els nostres titols de renda poden baixar, nostres esperances d'avenç esvair-se, poden tancar-se totes les portes davant nostre; mentres la vida no ns abandoni donarem el nostre testimoni, sense tremolar un instant, a la realitat espiritual, i amb el nostre exemple ajudarem a la nostra generació a deslliurar-se.

Sens dubte tota gran causa té avui necessitat del diner; més pera nosaltres,

que servim aquesta causa, la nostra potència s'amida pel nostre desprendiment de tota riquesa.

Me sembla que val la pena de reflexionar-hi. La por de la pobresa que regna en les classes cultes es sens rèplica la pitjor de les malalties morals que pateix la nostra civilització contemporània.

WILLIAM JAMES

Traducció de CLAUDI GRAU

(*Union pour l'Action Morale*, 15 Juny 1903)

NOVES I NOTES

Federació Escolar Catalana.—A l'Acadèmia de Farmàcia d'aquesta associació se celebrà la sessió inaugural del present curs, que presidí el Dr. Pedemonte y Fàguera.

Llegida l'acta pel secretari, pronuncià el Dr. Pedemonte un notable discurs relatiu a l'institució de la Farmàcia, són estat y necessitats presents, que fou molt aplaudit.

A la mateixa associació, el dia 25 del mes passat, donà D. Francisco Escoda una conferència sobre el tema *L'Estudi del Dret Romà desde'l segle XII fins nostres dies*, relatant somerament l'història dels glosadors, comentaristes, humanistes, i tractant amb més detalls de l'escola històrica, que és la que de més aprop ens interessa.

En l'Acadèmia de Dret de la Federació Escolar Catalana s'han fet ja'ls treballs preliminars pera l'establiment d'unes oficines judicials, baix la direcció dels socis ja advocats, en les quals se resoldran els dubtes dels estudiants i simularan causes civils i criminals pera que aquests puguin així adquirir la pràctica que no ls ofereix l'Universitat.

Cal felicitar als organitzadors d'aquesta secció i esperar tinguin bon èxit els seus treballs pera'l bé de la classe escolar.

En l'Acadèmia de Dret d'aquesta associació s'han donat les següents conferències. Lo senyor Ferran de Segarra i Castellarnau disertà amb molt lluent sobre *El positivisme en l'Art*.

També fou molt aplaudit lo senyor Sanis y Buigas en la conferència que donà sobre *La pena de mort*.

Després de les conferències solen suscitar-se discussions sobre l mateix tema, prenent la paraula diferents socis pera defensar llus respectius punts de vista.

L'Acadèmia d'Enginyers celebrà una brillant sessió en la qual prengueren la paraula i

soci en Ramon Marquès i el president de la secció en Joan Dalmau.

El primer va descriure una interessant excursió industrial a Sitges i Vallcarca i el segon va exposar amb tota claretat la teoria de la fabricació de la cervesa, essent un i altre molt aplaudits per la nombrosa concurrència.

Estudis Universitaris Catalans.—Continuen celebrant-se amb gran èxit i lluhiment en el local de la «Federació Escolar Catalana» les conferències encarregades a D. Joseph Pella i Forgas sobre l tema *Institucions polítiques i antigues llibertats de l'antiga Catalunya*. Amb tal motiu el saló d'actes de la «Federació Escolar Catalana» se veu sumament concorregut tots els dilluns per una selecta reunió que escolta y aplaudeix amb entusiasme ls notables conceptes i riquesa de dades que avaloren aquests discursos.

Centre Autonomista de Dependents de Comerç.—Els alumnes de la classe de «Drets y devers del ciutadà» han començat la confecció dels 50 grans mapes històrics nacionalistes que han de dibuixar i pintar en el present curs. Aquestes cartes murals, d'un metre quadrat cada una, són la part pràctica de la «teoria de les Nacionalitats». Un cop acabats, se facilitaran a totes les associacions y escoles Catalanes que vulguin copiar-los.

Són molt concorregudes les conferències que D. Joan Bardina continua donant en el mateix Centre sobre la *Teoria de les Nacionalitats*. Després d'ocupar-se amb l'atenció deguda dels preliminars geogràfics i preliminars històrics d'aquesta qüestió, ha entrat en l'exposició crítica de les diferents teories que intenten resoldre-la, tractant principalment de les escoles centralista, descentralisadora, federal, nacionalista i federalista.

S'han començat a delinear pels alumnes i professor els mapes històrics de Catalunya que han d'il·lustrar les ensenyances d'aquest mes.

Juventut Autonomista de Gràcia.—Constituida definitivament aquesta societat, han sigut votats els següents càrrecs:

Consell federal.—President, Ignasi Girbau, industrial i propietari; vice-president primer, Alfred Perez, comerciant; vice-president segon, Joaquim Bisbe, obrer; secretari general, Joan Motllor, advocat; vice-secretari, Joseph Campins, del comerç; vice-secretari segon, Joseph Oliu, fabricant; tresorer, Josep Cabanach, enginyer; vocals: Ignasi Soler, literat; Salvi Saladich, obrer, y Josep Soronellas, del comerç.

Lliga de joves.—President, Alfred Perez;

vice-president, Josep Soronellas; secretari, Miquel Sazafornil; vice-secretari, Eudalt Muns; comptador, Ferran Aspiazu; vocals, Francesch Oliu, Joseph Ortinez, Rafel Figueras i Joseph Solà.

Lliga d'obers.—President, Joaquim Bisbe; vice-president, Salvi Saladich; comptador, Baldiri Verdu; secretari, Isidre Sarsaneda; vice-secretari, Carles Sanz; vocals, Joan Elias i Antoni Eloy.

Secció Excursionista.—President, Rafel Figueras; Andreu Buil, Pere Batallé, Jacinto Sala, Felip Batista, Ricart Perich; secretari, Ignasi Vilarrasa.

Secció d'Instrucció.—President, Francesc Oliu; Joseph Boigas, Joan Bardina, Antoni Garriga, Joseph Font, Joan Cavaller; secretari, Manel Grau.

Secció de Biblioteca.—President, Eudalt Muns; Joan Campins, Joseph Cavaller, Joan Elias; secretari, Joan Montllor.

Secció de Festes.—President, Joseph Ortinez; Joaquim Richarte, Ricart Perich, Isidro Batalla; secretari, Eudalt Muns.

Secció Dramàtica.—Director, Enric Pardo; Francesc Viñals, Josep Ortinez, Salvi Saladich; secretari, Josep Solà.

Comissió del Cens.—President, Joan Montllor; Antoni Garriga, secretari; Josep Soronellas Roig, Josep Bofarull i Joan Garriga Torrents.

Secció de Sport.—President, Francesc Viñals, Antoni Casellas i Ramon Casa.

Ateneo Obrero del Districte segon.—S'hi han donat diverses i notables conferencies. Fou sa darrera la del nostre distingit amic en Raimond d'Abadal, qui, am la justesa de frase i claretat d'expressió que li són pròpies, desenrotllà l tema *La llibertat d'un poble es independent de la forma de govern que té*.

Agrupació Escolar Catalanista «Ramon Llull». —Per estar ja entregat a l'impremta l'original del número passat, no poguerem ressenyar l'interessant visita que feu la Secció de Medicina de l'Agrupació escolar catalanista «Ramon Llull» a l'Institut Electro-terapic «Electron» que l Dr. Anfruns té instalat al carrer de Clarís, número 7, convencent-se en ella ls visitants de que l doctor Anfruns, junt am l'electricista i conegut tecnic doctor Ferran Canon, estan fent una veritable obra de cultura catalana, puix no sols se cuiden d'anar instalant tots els darrers avenços d'aquest ram de la ciencia mèdica, sinó que allí s treballa de ferm fent continues investigacions i comprovacions.

El Dr. Anfruns i el senyor Canon acompanyaren als visitants, els quals pogueren admirar els avenços de la ciencia moderna en el mentat ram, avenços que l'ensenyança oficial no ls ha dat a conèixer, tenint-ne obligació.

En l'«Electron» hi ha habitacions amb aparells d'altres freqüencia i tensió per ressonancia bipolar de Rochefort, unipolar d'Andin i intensiva d'Arsonval, i anestesia usant el sistema bipolar de Tesla, adequat als usos de la terapeutica més exigent, i amb electrodos de seguritat pera evitar accidents imprevistos, aparells pera l'aplicació de l'hiperconductor especial del «Institut» am les que constitueixen l'agrupament d'Arsonval.

Hi ha també aparells pera l'electro-massoterapia i electro-ormosis; pera la faradissació am generador polimorf, corrents trifasiques, i electro-inhalació, pera la franklinissació de dutxa, oreig i fregues, pera la galvanissació per electrolisis, cataforesis, electro-puntura i galvano-caustia; pera la irradiació ja foto-termica (bany de llum Guimbail), quimica (Tinseu i Stredel), fluorescopia i Röntgen, qual aparell de Bonetti, modificat per la casa, manté una hora seguida sa acció am regularetat i sense escalfar-se l tubo de Krookes.

En totes les instalacions el Dr. Anfruns i el senyor Canon donaren breus explicacions dels aparells que les composaven, molts dels quals feren funcionar.

El Dr. Anfruns posà l'establiment a disposició dels visitants, a lo que tots quedaren molt agraïts.

Am posterioritat el Dr. Anfruns s'oferí a donar una serie de conferencies sobre generalitats d'Electroterapia, que tenen lloc els dimecres i dissabtes de cada setmana al «Electron». Hem assistit a la primera, que no podem ressenyar en aquest número per falta d'espai, i hem de confessar que ns ha cridat en tant gran manera l'atenció, principalment en la forma de donar-la, que en el vinent número i següents prometem ocupar-nos-en am gran extensió.

PUBLICACIONS REBUES:

DESILLUSIÓ. Novela per J. Massó i Torrents. —Segona i última part (Tip. «L'Avenç»).

ART I LITERATURA, per Joan Alcover (Biblioteca Popular de «L'Avenç»).

TRISTORS. Novela per Enric de Fuentes (Biblioteca Popular de «L'Avenç»).

DIALECHS DRAMATICS, d'en Joan Puig i Ferrer (Imp. Catalana).

VORA'LS ESTANYS, per I. Soler i Escofet (Fidel Giró, impressor).

UNIVERSITY OF LONDON. BOARD TO PROMOTE THE EXTENSION OF UNIVERSITY TEACHING. REPORT AND STATISTICS WITH OF CERTIFICATE AWARDS. SESSION 1903-4.

REVUE INTERNATIONALE DE PROTHÉSE DENTAIRE, París.

GERMANOR, periodic porta-veu del «Casino Andresense», de Sant Andreu de Palomar.